

G'O'ZA O'SIMLIGI INTRODUKSIYASI VA XO'JALIKDAGI AHAMIYATI

Bekpo'latov Bekzod Sodiq o'g'li

Navoiy Davlat Universiteti Biologiya ta'lim yo'nalishi 1-kurs magistranti

bekpolatovbekzod99@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqola g'o'za o'simligining introduktsiyasi hamda uning xo'jalikdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan tahlil qilishga bag'ishlangan. G'o'za dunyo miqyosida muhim texnik ekin bo'lib, to'qimachilik sanoatining asosiy xomashyosi hisoblanadi. Hozirgi kunda g'o'za navlarini yangi hududlarga moslashtirish va yuqori hosildorlikka erishish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda. Tadqiqot davomida adabiyotlar tahlili, kuzatish, taqqoslash va statistik usullardan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, introduksiya jarayonida agroiklimiy sharoitlarni hisobga olish hosildorlik va iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. G'o'zaning to'g'ri navlarini tanlash va ilmiy asoslangan agrotexnika tadbirlarini qo'llash orqali qishloq xo'jaligida barqaror rivojlanishga erishish mumkin.

Kalit so'zlar. G'o'za, introduksiya, hosildorlik, seleksiya, agrotexnika, iqtisodiy samaradorlik, tola sifati.

KIRISH

G'o'za (lot: *Gossypium hirsutum*) — texnik ekinlar ichida eng muhim o'rin tutadigan o'simliklardan biridir. U asosan tolasini uchun yetishtiriladi va to'qimachilik sanoatining asosiy xomashyo manbai hisoblanadi. G'o'zaning kelib chiqishi Markaziy va Janubiy Amerika hududlari bilan bog'liq bo'lib, keyinchalik Osiyo va boshqa qit'alarga tarqalgan.

O'zbekiston sharoitida g'o'za yetishtirish qishloq xo'jaligining strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mamlakat tuproq-iqlim sharoiti ushbu ekinni yetishtirish uchun qulaydir. Shu sababli g'o'za yetishtirish va uning hosildorligini oshirish masalasi doimo dolzarb hisoblanadi.

So'nggi yillarda g'o'za seleksiyasi va genetikasi bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Biroq ayrim hududlarda navlarning moslashuv darajasi va hosildorligi yetarli emas. Shu sababli introduksiya jarayonini chuqur o'rganish, agroiklimiy omillarni hisobga olish va samarali agrotexnik tadbirlarni ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — g'o'za o'simligining introduktsiyasi jarayonini tahlil qilish va uning xo'jalikdagi ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslab berishdan iborat.

Asosiy qism. G'o'za — texnik ekinlar ichida eng muhim o'rin tutadigan o'simliklardan biridir. U asosan tolasini uchun yetishtiriladi va to'qimachilik sanoatining asosiy xomashyo manbai hisoblanadi. G'o'zaning kelib chiqishi Markaziy va Janubiy Amerika hududlari bilan bog'liq bo'lib, keyinchalik Osiyo va boshqa qit'alarga tarqalgan.

G'oz'a introduksiyasi — bu o'simlikni yangi hududlarga olib kirish, moslashtirish va yetishtirish jarayonidir. Introduksiya jarayonida navning biologik xususiyatlari, tuproq turi, harorat rejimi, namlik darajasi va boshqa agroiqlimiy omillar hisobga olinadi. Agar bu omillar to'g'ri baholansa, yuqori hosildorlikka erishish mumkin.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, g'oz'aning mos navlarini tanlash hosil miqdori va sifatiga bevosita ta'sir qiladi. Seleksiya ishlari natijasida tezpishar, kasalliklarga chidamli va yuqori tolali navlar yaratilgan. Bunday navlarni mahalliy sharoitga moslashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

G'oz'aning xo'jalikdagi ahamiyati juda keng. Uning tolasi to'qimachilik sanoatida ishlatiladi, chigiti esa yog' ishlab chiqarishda qo'llaniladi. Shuningdek, chigitdan olinadigan shrot chorvachilikda ozuqa sifatida foydalaniladi. Demak, g'oz'a nafaqat dehqonchilik, balki sanoat va chorvachilik uchun ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, g'oz'a o'simligining introduksiyasi va samarali yetishtirilishi qishloq xo'jaligida muhim ahamiyat kasb etadi. Yangi navlarni ilmiy asosda tanlash va agrotexnik tadbirlarni to'g'ri qo'llash hosildorlikni oshiradi hamda iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi. G'oz'a mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida muhim o'rin egallaydi va kelajakda ham uning ahamiyati saqlanib qoladi.

ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev A. O'simlikshunoslik asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Karimov Sh. Paxtachilik va seleksiya. – Toshkent: Fan, 2020.
3. Xolmatov B. Qishloq xo'jaligi ekinlari biologiyasi. – Toshkent, 2019.
4. FAO ma'lumotlari: Cotton production statistics.
5. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari.